

Т.В. Карадобрі
студ. IV курсу
спеціальність «Менеджмент»
Науковий керівник: д. е. н., доц. В.І. Борщ

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Аналітичний процес вимагає високий рівень володіння методологією управлінських досліджень, дослідницькими методами та технологіями. Перед дослідниками, під час проведення досліджень на підприємствах, ставляться такі цілі та завдання, що вимагають аналіз ситуацій і виявлення проблем, пошук й обґрунтування рекомендацій для вирішення цих проблем.

Щоб найбільш результативно досягнути мети дослідження необхідно чітко визначити гіпотезу, об'єкт та концепцію дослідження; знати технології управління, вміти визначати проблему управління, здійснювати системний аналіз чинників прямого та

непрямого впливу, розуміти ефективність, обмеження та умови використання різних дослідницьких методів.

Загалом використовуються як загальнонаукові, так і специфічні методи. Об'єктом нашого дослідження є саме специфічні методи, які засновуються на специфіці об'єктів дослідження. Науковці поділяють їх на три групи: евристичні (якісні), розрахункові та комбіновані.

Далі розглянемо найбільш популярні специфічні методи дослідження систем управління.

Одними з найбільш вживаних є *методи вивчення документів*, що засновані на вивченні документації (насамперед первинної), що безпосередньо пов'язані із об'єктом дослідження. Їх ефективність залежить від кількості та змісту, форми та інформативності документації. В межах цього методу вирізняють різні первинні джерела, зокрема фінансову та бухгалтерську звітність, стратегічні документи, офіційні статистичні звіти тощо. Дослідники також можуть використовувати й вторинні документальні джерела, а саме спеціальні звіти та довідки, звіти підприємств-конкурентів тощо.

Серед методів вивчення документів можна вирізнити наступні: а) контент-аналіз; б) біографічного аналіз; в) історичний аналіз; г) юридичний аналіз; д) соціологічний аналіз; є) фінансовий аналіз.

У практиці дослідження систем управління знаходить широке використання *методи соціологічних досліджень*, які дозволяють оцінити стан такої системи за чинниками реальної діяльності персоналу, та цінностей людини, її ставлення до наявних проблем та розуміння їх. Серед найбільш вживаних методів соціологічних досліджень можна назвати спостереження, анкетування, інтерв'ювання.

Метод експериментування «ділова гра». Сутність методу експериментування полягає у створенні необхідних штучних умов діяльності та встановленні в цих умовах причин, властивостей та інших аспектів тих чи інших явищ, в обліку їх у подальшій реальній діяльності. Від інших наукових методів цей метод відрізняється тим, що дає можливість здійснити точний контроль за всіма змінними, провести точні вимірювання та перевірити теорії. Він спрямований на визначення причин явищ.

Метод тестування. Тест – це метод отримання інформації з метою пізнання людиною проблеми, безліч функціонально взаємопов’язаних ознак, що характеризують її. Тест включає набір висловлювань та оцінок щодо певної проблеми чи ситуації. Сьогодні він довів свою ефективність серед сукупності всіх методів управлінських досліджень. Якість отриманих даних багато в чому залежить від конструкції тесту та якості постановки питань.

Методи експертних оцінок. Експертиза – це дослідження експертом будь-яких процесів або явищ, що заснована на його глибоких спеціальних знаннях та багатому досвіді. Експерт, що дає висновок під час дослідження будь-яких процесів або явищ, є фахівцем у своїй галузі знань. Висновок експерта є документом, в якому фіксується хід дослідження та його підсумки. При цьому висновки та думки експерта можуть мати як категоричну, так і ймовірнісну форму.

Серед методів експертних оцінок виділяють: метод інтерв’ю; метод аналітичних експертних оцінок; метод круглого столу; метод Дельфі; метод колективної генерації ідеї та інші.

Методи дослідження взаємодії чинників, що визначають поведінку об’єктів, характер ситуацій, зміст проблем – це важлива, з практичної точки зору, група методів. Будь-яка проблема чи ситуація може бути представлена через сукупність чинників її прояву та існування. Усі чинники існують не відокремлено, а у взаємодії, яка розкриває суть проблеми та підказує шлях її вирішення. Ця групи методів дозволяє знайти каузальні зв’язки об’єкту дослідження з чинниками впливу як зовнішнього, так і внутрішнього середовища існування.

Перелік специфічних методи дослідження, які були нами розглянуті, не є вичерпним. Проте всі вони можуть бути використані для вдосконалення механізму функціонування систем управління на підприємствах та вимагають від менеджерів знань та навичок дослідницької роботи.

Менеджер у своїй діяльності, незалежно від функціональної підсистеми, в якій би він не працював, повинен володіти певним комплексом дослідницьких методів, які довели ефективність та результативність свого застосування, вміти самостійно формулювати та висувати гіпотези, розробляти концепції дослідження та втілювати їх у життя в умовах обмеженого часу, фінансів та людських ресурсів.

Список використаної літератури

1. Борщ В.И. Аналитический инструментарий оценки эффективности систем управления предприятием в инновационной экономике. *Праці Одеського політехнічного університету*. 2012. Вип. 2 (39). С. 318–325. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Пору_2012_2_55.pdf (дата звернення: 10.05.2022).
2. Борщ В.И. Анализ эффективности деятельности управленческого персонала. *Актуальные проблемы экономики и менеджмента: теория, инновации и современная практика* : моногр. / под ред. Э.А. Кузнецова. Вип. 3. С. 490–525.
3. Масленников Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. *Одеса* : Прес-кур'єр, 2015. 316 с.